

LBRIS

We know
books

NORA IUGA

Săpunul lui Leopold Bloom

roman

© 2007, 2025 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Ilustrație copertă: © Stefan Bleekrode

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, Bd. Carol I nr. 4, P.O. BOX 266, 700505

București, Bd. Gheorghe Șincai nr. 9A, bl. 3A, sc. A, et. 6,
ap. 18, sector 4, 040312, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

IUGA, NORA

Săpunul lui Leopold Bloom / Nora Iuga. – Iași: Polirom,
2025

ISBN: 978-630-344-217-4

821.135.1

Printed in ROMANIA

POLIROM
2025

NORA IUGA s-a născut pe 4 ianuarie 1931. Este poetă, prozatoare, traducătoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România și a PEN Club. A publicat volume de versuri, printre care: *Vina nu e a mea* (1968), *Captivitatea cercului* (1970), *Scrisori neexpediate* (1978, 2020), *Opinii despre durere* (1980), *Inima ca un pumn de boxeur* (1982, 2000), *Piața cerului* (1986), *Dactilografa de noapte* (1996, 2010), *Spitalul manechinelor* (1998, 2010), *Capricii periculoase* (1998, 2020), *Autobuzul cu cocoșafi* (2001, 2010), *Petrecere la Montrouge* (2012), *căinele ud e o salcie* (2013), *ascultă cum plîng parantezele* (2016), *mai drăguț decît Dostoievski* (2017, în colab. cu Angela Baciu), *Fetița cu o mie de riduri* (2021), *Fetița strigă-n pahar* (2023), *93* (2024, antologie de poezii, 1968-2024) și *Șopîrla din groapa comună* (2025). Volumele sale de proză și poezie au fost traduse în mai multe limbi. A tradus peste 30 de titluri din Nietzsche, Strindberg, Celan, Jünger, Günter Grass, Elfriede Jelinek, Herta Müller etc., dar și cărți pentru copii. În anul 2007 a primit Premiul „Friedrich-Gundolf”, oferit de Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, Darmstadt. La recomandarea președintelui Republicii Federale Germania, Joachim Gauck, în anul 2015 este decorată cu ordinul „Crucea de merit” în grad de cavaler. În anul 2017, președintele României, Klaus Iohannis, i-a conferit Ordinul Național „Pentru Merit” în grad de comandor. În anul 2025 a primit Decorația Regală „Nihil Sine Deo” acordată de Casa Regală a României. La Editura Polirom a mai publicat romanele *Sexagenara și tinărul* (2004, 2012), *Hai să furăm pepereni* (2009, 2015), *Harald și luna verde* (2014, 2016), *Lebăda cu două intrări* (2016, 2017) și *Hipodrom* (2020, 2023).

Partea întâi

Îmi place uneori să dau la o parte perdelele și să privesc pătratul de oraș perfect delimitat de marginile ferestrei închise. Prima senzație este invariabil aceeași: un ecran de televizor pe care apar siluetele blocurilor noi dintr-un cartier muncitoresc. Imaginea este animată, reconfortantă. Parcurs în ralenti de sus în jos, filmul începe cu antenele metalice care invadează terasele; ce desfrîu de inteligență și inventivitate, cîte resurse creatoare au înghițit aceste apariții bizare, cercuri, spirale, fulgere zigzagate, sori țepoși, o scriere criptică pe firmamentul albastru pe care doar vîntul, ploaia și vrăbiile par a încerca s-o descifreze. Aparatul de filmat coboară ușor și peisajul începe să se umanizeze. Se văd balcoanele înțesate de rufe colorate, halate de lucru, scutece, treninguri, borcane cu gogoșari, funii de ceapă și glastre stivuite una într-alta așteptînd să reintre în funcțiune cam pe la jumătatea lui martie. Aduse în prim-plan, zidurile clădirilor își arată uzura. Fețe îmbătrînite înainte de vreme pe care fardul aruncat neglijent și cu nepricepere le compromite definitiv. Au fost cutremure, au fost inundații, au fost glaciațiuni – au apărut boli noi, condensul, un fel

de reumatism al peretilor, și paraziții. Dar cine ia în considerație cauzele obiective, cine poate trece cu vederea sluițirea unei femei doar pentru că știe că ea a fost victima unei maladii necruțătoare? Să trecem peste asta. Lent și cu grijă coborîm pe pămînt. Alei, mașini îmbrăcate în huse de plastic sau pînză de cort, aliniate soldățește în fața blocurilor, flancate din loc în loc de pubelele din care se revarsă gunoiul, ciîni, pisici, peluze de iarbă cu porțiuni pîrjolate, lăsînd să se vadă pămîntul acoperit de cenușă și cioturi carbonizate, căruțe cu coviltir încărcate de sticle și borcane goale, copii, foarte mulți copii, pe biciclete Pegas, cu roțile, mestecînd ciuingam, ascultînd vrăjiti The Queen sau Duran-Duran la casetofon. Un aer turbure. Cînd ai ochelarii la ochi, simți nevoia să ți-i scoți, cînd nu, să ți-i pui. Pentru o clipă, ai impresia că trebuie să reglezi imaginea televizorului. Iar ai uitat că te afli în fața propriei tale ferestre închise, prin care vezi conturile prea albe ale obiectelor de afară, de un alb suspect, aproape cadaveric. O pulbere fină burnițează fără oprire albind băncile pensionarilor, tablele de șah, geamurile crăpate ale felinarelor cu neon, relicva unei cabine telefonice. Retrăiesc tulburarea mea din copilărie. Am revelația Comarnicului, zărit în goană de la fereastra unui tren de vacanță. Un oraș-fantomă în care nu îndrăznești să respiri sau să vorbești sau să strănuți de frică să nu pulverizezi totul într-un nor de praf. Mă uit la salcîmii chirciți ca jnepenii, la iasomia pipernicită care nu dă miros nici după ploaie, la frunza de nalbă, lată cît palma crăpată, cu porii astupați

de o acnee malignă pe care o absoarbe cu lăcomia inecatului după aer. Îmi imaginez canalele secrete ale plantelor, nările, gurile lor și le ghicesc suferința în tulpinile răsucite convulsiv, în frunzele subțiate și sfărîmicioase. Mă gîndesc la plămîni copiii.

Fiecare oraș, fiecare cartier, orice așezare umană are un semn alment particular care o distinge confirmîndu-i identitatea; o fîntînă, un arbore secular, o statuie, o școală, un spital, o cruce de piatră, o legendă. Existența unor asemenea nuclee materiale se încarcă în timp de spiritualitate, devine inconfundabilă, se contopește cu viața oamenilor unui anumit loc, le domină destinul ca o trăsătură de caracter.

În pătratul de oraș delimitat de marginile ferestrei mele închise e *betoniera*. Din spatele blocurilor de patru etaje, acolo unde șina face un cot ocolind vechea cărămidărie, noaptea îi aud scrișnetul dinților mușcînd cu inversurare pietrișul.

Cînd se sting zgomotele zilei și întunericul înghite pe îndelete contururile severe ale realității, mi se culbărește o frică mică în măruntaie ca un copil care are nevoie de căldură; frica asta a mea seamănă mai degrabă cu o milă, îmi stîrnește vorbe drăgăstoase de alint, un fel de șmecherie magică prin care încerc să cîștig bunăvoința unor ființe ostile aciuite pe lîngă casă, cerîndu-le să fie blinde cu trupul meu și al celor dragi mie. De suflet nu mă prea sinchisesc, de parcă el s-ar afla doar în puterea mea și e de ajuns dacă îi port singură de grijă. Trupul însă, fiind asemenea tuturor

celorlalte corpuri materiale, se sustrage voinței mele și rămîne fără apărare la voia întîmplării, de aceea mă tem pentru el.

În dormitor nu intrăm decît tîrziu, după miezul nopții. Patul alb cu plapuma ridicată într-o parte mă respinge rece la atingere ca o zăpadă nouă, străină, neîncercată încă de nimeni. Și somnul îmi pare de fiecare dată o experiență inedită, pătrunderea într-un spațiu imprevizibil; intru mereu în inconștiență cu incertitudinea zilei de mîine.

Așa ne culcăm eu și el de cîțiva ani încoace, lipindu-ne trupurile, ghemuindu-ne unul în altul, gemînd. Dintre toate actele zilnice ale omului, doar în somn și în dragostea fizică am rămas nealterați și intacti în instinctele noastre întocmai ca animalele. El doarme greu. Se răsucește pe toate părțile, scoate în răs-timpuri sunete, frînturi de cuvinte dezarticulate, suspine, de parcă ar fi supus unor cazne, încordată îi pîndesc reacțiile, mă rog pentru el. Cînd se destinde și respirația își reia cursul normal, îi privesc un timp profilul eliberat acum de orice emoție. Ovalul prelung, alungit de barba căruntă, fruntea boltită și netedă, mișcarea imperceptibilă a globilor oculari sub pleoapele subțiri, nasul ușor coroiat nu sever, nu vulturesc, mai degrabă înțelept, ascet. Vreau să vorbesc despre el. De fiecare dată cînd încep să scriu întîlnesc o rezistență inexplicabilă. Încerc senzația unei profanări, a violării unei zone interzise. El însuși nu s-a dezvăluit nimănui niciodată. Nimeni nu știe exact ce se petrece în spatele acestei frunți implacabile ca fațada unei piramide. Nu are nici prieteni, pentru că

discreția lui exagerată refuză comunicarea noastră balcanică, zgomotoasă și sentimentală, fără de care nu se poate trăi în spațiul acesta răsăritean. Cu siguranță că face parte din altă familie, are vîrsta definitivă a raselor vechi (orice frază pe care o așterni pe hîrtie o poți întîlni într-un text genial sau mediocru, fiecare cuvînt chemat de cel ce-i precedă e o capcană imposibil de evitat), iată, mi-a scăpat din mîină, am început deja să umblu la inteligență; măruntele mofturi, divagațiile, cînd eu orbecăiesc după începutul unui discurs despre subsoluri. Cotloanele acelea pline de vechituri pe care le ocolești de atîta vreme pentru că, odată pătruns acolo, nu știi de ce să te apuci mai întîi, că nu e nici o rînduială și te împresoară de-a valma din toate părțile baloturi de boarfe și mirosuri și urme de mîini. Spuneam că el face parte din altă familie. Pînă și felul în care se gîndește la moarte cu toată gravitatea trupului, ca un copil mut, îl apropie de ceea ce credem noi, în momentele noastre de revelație, că poate să simtă o piatră sau un copac. Să vrei să vorbești despre un bărbat despre care n-a vorbit nimeni, să vorbești despre un bărbat prea obosit să îți arate cutare sau cutare lucru din micile lui agoniseli de viață. Ai un răgaz acum; căldura umedă a norilor în acest sfîrșit de septembrie se insinuează aproape olfactiv în pereții blocului. Stai la masa de scris și aștepți să se arate marginile unui imperiu agonizînd de la începutul lumii într-o placentă.

El bătea kilometri întregi într-un oraș devan-
tin cu mahalale sordide, cu femei grase, cu
mustării și cu bragă, cu copii desculți, pășea
șovăielnic ca un intrus în halele asurzitoare
ale uzinei de autobuze, ale bumbăcărilor, în
aerul greu, irespirabil, al fabricii de anvelope,
în cârciumile mucedo de la barieră, unde pe
tejghele mai stau și azi înșirate câteva țoiuri
ciobite pe gura cărora și-au lăsat urma buzele
ațiția oameni singuri. Spații mizere fără aștep-
tări, fără perspectivă, așa cum bat eu cimpii
acum pentru că mă cuprinde din nou lenea
aceea dezgustătoare pe care o simt ori de câte
ori mă apropiu de subsoluri.

Seară de seară în fața unui televizor, urmă-
rind emisiuni dintr-o țară vecină, ascultând
pînă la demență o limbă necunoscută din care
doar neologismele îți fac semne prietenești și
începi să deslușești ticurile aproape uitate ale
unui limbaj cultural; parcă revezi după ani
de zile chipul unui om cu care te-ai simțit
bine preț de o oră într-o gară și nu îndrăznești
să-l oprești pentru că nu ai siguranța că nu
îl confunzi. Așa trăim cu amintirea ștearsă a
unei vocații întrerupte la jumătate și în fiecare
dimineată ne trezim într-o casă plină de pan-
tofi și de sacoșe, obiectele cele mai active ale
unei familii care se încapăținează să trăiască,
neasteptînd altceva decît schimbarea anotim-
purilor. Mergi, măninci, dormi, linii paralele, pe
care impulsurile dragostei abia se mai văd –
diagrama unei vieți care nu-și află solul pri-
elnic nici în legalitate, nici în ilegalitate. Cărțile
au devenit inutile. Satul înghite orașul. Nunțile
sînt ca tăierea porcului. Grohăie mirii, grohăie

domnișoarele de onoare, grohăie mașinile și
garioafele. Sărbătorile astea au devenit agresive.
Ce statut privilegiat mi-ar oferi acum o încă-
pere cu obloanele trase. Zi de lucru. Lumina
mahmură motăie prin tramvaie în mirosul

Sună la ușă. Trebuie să fie el. Iar și-a uitat
medicamentele. Nu-mi place că în ultima vreme
se întoarce mereu din drum.

— A, doamna Oprisan, dumneavoastră erați.
Poftim înăuntru. Nu vă mai scoateți pantofii,
că tot n-am măturat azi.

— Dă vecină repede două cești să nu să
răcească. Venii cu ibricul. Mi-a adus nepoa-
tă-mea niște cafea din Austria. Ce zici, ce
miros, ne mai aducem și noi aminte de tine-
rețele noastre. Auziși ce-a făcut golanii aseară
la complex? Daravelă mare. Sparseră vitrina
și goliră toată băutura. Zice că i-a prins mili-
tienii cu cîinii. Niște prăpădiți de puțoi cu
cașu la gură. Vai dă curu lor. Să mai faci
copii, numa năcazuri.

— Mm, e foarte bună. Dar nepoata dumitale
cum se mai descurcă? Și-a găsit femeie la copil?

— Da de unde. Vrea să-l aducă la mine. Auzi,
într-o garsonieră cu bătrîna aia de și-a pier-
dut mințile dă tot că stă și-mi bocește toată
ziua după fii-su ăla dă la Constanța, care nici
nu vrea să știe dă ea și nici nu mai mănîncă
dă-n schimb să scoală odată cu găinile și-mi
cotrobăie pînă bucătărie, de nu mai am parte
nici de amăritu ăla dă somn, că atît mi-a mai
rămas și mie pă lumea asta să mai uit, de
cînd s-a prăpădit al meu și mi-a lăsat pacos-
tea pă cap.

LIBRIS | We know
— Liniștește-te, doamnă Oprișan, liniștește-te, dragă. Ai să vezi că lucrurile se rezolvă pînă la urmă.

— Ce să se rezolve, doamnă Norico, că d-asta venii să-mi scrii și mie la mașină o cerere s-o bag la azil că altfel nu mai am trai cu nepoată-mea.

— Cum s-o internați la azil? Tot n-o mai duce mult; abia se mai ține pe picioare și are o vîrstă, nu? Cred că e trecută de optzeci.

— Da cin' mai stă să numere cîți ani are. Uite, am însemnat aci pă hîrtie, cum m-am priceput și io, ce să scrieți în cerere. Dumneavoastră știți mai bine să potriviți cuvintele să iasă cum trebuie, de, că d-asta aveți carte și mașină dă scris.

— Doamna Oprișan, scuză-mă că mă amestec, dar îți faci păcate cu bătrîna. O s-o ai pe conștiință. Eu o cunosc de douăzeci de ani, de cînd ne-am mutat aici, în bloc; dumneata ai venit mult mai tîrziu. Pe atunci mai trăia nea Dumitru, era încă în puteri.

— Păi, ea l-a băgat în mormînt d-a dracu ce-i, că nu stă dă vorbă cu nimeni și nici o vecină nu i-a călcat pragu, da poci să-i spui că-ți strici gura de pomană, parcă vorbești la pereți și...

(să fi fost aprilie să fi fost mai stînjienii deși și înalți parfumul lor albastru bărbatul înfige cu nădejde sapa în pămîntul uscat de la rădăcina teiului își încordează trupul înalt ciolanos se apleacă iar se îndreaptă își freacă palmele cămașa albă i s-a lipit de piept și de spate are fața îmbujorată nădușită mustața blondă îi dă un aer tineresc parcă-i un flăcău

teșt la horă femeia pirpirie îmbrăcată în negru vîruieste pietrele din jurul copacilor mută și adunată în munca ei o cochilie de melc mai mare pripășită printre rădăcini și frunze „ce să facem doamnă ne bucurăm și noi de primăvară cum putem“.)

— E o femeie rea. Nu trebuie să vă fie milă de ea. Mi-a mîncat sufletu cu

— Se poate, dumneata o cunoști mai bine. Dacă nu există altă soluție... ia să văd ce-ai scris acolo?

— Păi, ce să scrie într-o cerere. Tovarășe director, subsemnata Oprișan Aneta, cu domiciliu în..., văduvă – arătați că nu iau decît cînsute dă lei ajutor social și din ăsta nu poate să trăiască două femei, ziceți că nu-i în toate mințile și mi-e frică să nu dea foc la bloc, Doamne ferește, sau să ne inunde și ce mai credeți dumneavoastră dă cuviință, da să nu uitați să treceți să o interneze pe termen nelimitat c-așa mă învăț și pă mine cumnatu lu Mirela poștărița că-i grefier și ăștia cunoaște expresiile care trebuie și la sfîrșit puneți cu stimă și trăiască lupta pentru pace.

(nu s-a luminat încă de ziuă în holul blocului e întuneric ușa de la garsoniera de jos de lingă intrare e dată de perete dinăuntru vine o lumină slabă cîteva luminări pîlpîie mărunt cineva plînge acolo încet înfundat celelalte uși de la parter sînt toate închise oamenii dorm încă îmi fac curaj și intru scoarțe decolorate de prea mult spălat pe pereți stergare miroso de levănțică și ceară topită pe pat e întins nea Dumitru în haine negre de ginere „s-a dus doamnă s-a stins azi-noapte ca un pui de găină cine o să-mi mai poarte de grijă?“)

— M-oi plăti și eu la nevoie la dumneata
că d-asta sîntem vecine să ne ajutăm între
noi. Și ascultă-mă ce-ți zic, să nu-ți fie milă,
e o femeie rea.

Ce spun eu despre această clipă, cînd cerul
e o carte deschisă la o pagină anume, așezată
pe masă cu fața în jos. Ai împins-o cu cotul
din nebagare de seamă, a căzut închizîndu-se
brusc și nu mai afli pasajul acela unde tocmai
descoperiseși ceva nespus de interesant. Mi-am
și pus una din măștile la care recurg cînd vreau
cu orice preț să povestesc întîmplări aparent
străine de mine, pentru că, iată, chiar acum,
ascunsă în bucătărie, ling farfuria copilului
ca să-mi dau iluzia că mă înfrupt din bucatele
puse deoparte pentru cei pe care îi iubim. Ce
caraghioasă trebuie să fie, mă gîndesc, o femeie
aproape bătrînă rozînd un os, mîndră și ferici-
tă că și-a descoperit suprema vocație – sacrifi-
ciul. În mine nu mai există nici o urmă de
egoism. Nu mă mai bîntuie nici o invidie, am
realizat cea mai comodă sinucidere. Despre
cer, despre teritoriile promise, despre nebu-
loasele roze, în care sufletul se lăfaie gol-goluf
ca un prunc durdului, vorbiți voi, fetelor, care
sorbiți absintul și țitele vi se umflă și dinspre
sex, unde puful foșnește ca un mănunchi de
iarbă proaspătă, vă năpădește o boare meta-
fizică. Aici, în fața mea, e un coș plin cu gogo-
șari scofilciți. Am intrat în octombrie, părinții
vecinilor mor la azil nespovediți, neîmpărtașiți
și fără luminare.

Copiii bat mingea. Inima mea tremură, mîi-
nile mele tremură. Nu mai vreau să mă întîlnesc

cu nimeni. Vreau să rămîn aici, privind în
neștire o muscă ce-și freacă picioarele dina-
pot; ochii ei mici, roșii ca gămălia boldurilor
din pernita de lucru a mamei, emană un fel
de mulțumire, căldura din bucătărie o apără
de frigul de afară.

Poeții sînt atît de departe, învăluți în cețuri
grele. Fiecare cu ascunzătoarea lui. Ce-or fi
facînd cu atîtea cuvinte? Îi văd ca prin vis,
lovindu-se unii de alții în camioane cu desti-
nație necunoscută, aud sunetul strident al
sticlelor goale cum se ciocnesc în navete.

Voi, păsări, voi, cerbi – aici nimic nu scapă
de uscăciune. „Am văzut un pui de drac/ ling-o
trestie pe lac/ broasca face oac, oac, oac/ mîine
pornim la atac...” Oare degetele cîtor mîini
trebuie pentru un scut și gîtlejurile cîtor
oameni pentru un tun? Vreau o rochie lungă,
neagră, de dantelă, cu decolteu adînc la spate,
o pereche de pantofi de lac escarpen, un șirag
de perle veritabile, să mă plimb prin casă de la
bucătărie la baie și să murmur un poem dis-
perat: „Ești cea mai frumoasă”. Tronc, Marghioalo,
era o vorbă în mahalaua copilăriei mele. Mi
se usucă pielița unghiilor și crapă. Stephen
Dedalus a fost și el tînăr și deștept, a văzut
și Parisul, și totuși! Ce rost mai are să lași
ușita coliviei deschisă, cînd pasărea nu mai
vrea să zboare. Și iată că primești o scrisoare,
deodată, te simți ales, plutești deasupra celor-
lalți ca un laureat la Festivalul „Cîntarea
României”. Fără îndoială că ai o valoare, dacă
cineva dintr-o țară cu oameni care posedă mult
mai multe spray-uri, mult mai multe semi-
preparate, mult mai multe aparate electrice